

MUSIQA DARSLARIDA O'QUVCHILARNING CHOLG'U IJROCHILIGI MALAKALARINI SHAKLLANTIRISH

Muallif: Nishonova Shahzoda Murodjon qizi ¹

Affilyatsiya: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Musiqa ta'limi va san'at mutaxassisligi magistranti ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14466643>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktab o'quvchilarining cholg'u ijro mahoratini shakllantirish mazmuni va uning pedagogik muammolari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Musiqa o'qituvchisi, kasbiy mahorat, barkamol avlod, ma'naviyat, musiqa madaniyati, pedagogika, psixologiya, kasbiy metodika, pedagogik mahorat.

Prezidentimiz tashabbusi bilan eng avvalo ta'lim tizimini isloh qilish, uni yangicha, rivojlangan mamlakatlarning ilg'or tajribalari va milliy madaniy meros asosida shakllantirishga alohida e'tibor qaratildi. "Ta'lim to'g'risida"gi yangi qonun mazmunida ham ta'limni milliy madaniy meros negizida barpo etishga urg'u berilganki, milliy madaniy meros namunalari mazmunida aks etgan g'oyalar yosh avlodni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashda ularda milliy ong, milliy nafosat, milliy madaniyat ruhida va estetik tafakkurini tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Shu bois ham musiqa ta'limining mazmunida milliy madaniy meros tizimida salmoqli mavqega ega bo'lgan cholg'u ijrochiligi negizida shakllantirishga e'tibor kuchaydi. Shuningdek zamonaviy kompazitorlik ijod mahsuli bo'lgan cholg'u sozlari uchun yaratilgan asarlari orqali o'quvchilarni estetik tafakkurini tarbiyalash bir vaqtning o'zida o'quvchilarning badiiy didini shakllantirishga xizmat qiladi.

Maktab o'quvchilarini madaniy va ma'naviy merosimiz xazinasida muhim o'rin tutuvchi qo'shiq va kuylarimiz, durdona asarlarimiz bilan tanishtirib borish, ijro etish, ularni kelgusida jamiyatimizning barkamol insonlari, kelajakni yaratuvchilari bo'lib yetishishlarida bebaho omil bo'lib xizmat qiladi [4]. Cholg'u ijrochiligi haqidagi nazariy va amaliy tushunchalar, ijro uslublari, ijrochilik maktablari, mashhur ijrochilari, asarlarning g'oyaviy mazmuni, ulardagi badiiy estetik g'oyalarni, asarni mahorat bilan ijro etish orqali o'quvchilarga yetkazish bilan ta'lim va tarbiya mazmunini yanada samarali bo'lishini ta'minlash masalalari alohida ahamiyatga ega bo'lib, aynan shuning uchun ham o'quvchilarning ijrochilik malakalarini, ijro mahoratlarini shakllantirish ahamiyati katta o'qituvchining yana bir muhim vazifasi o'quvchilarda musiqa mashg'ulotlariga qiziqishini o'z ijrosida musiqani obrazli va badiiy govdalantirishga ishtiyoq va intilishni tarbiyalashi zarur [2]. Ijrochilik ko'nikma va malakalar zahirasiga ega

bo'lgan o'quvchilarda musiqiy ijrochilik malakalarini shakllanganligini ta'minlash imkoniyati vujudga keladi.

O'quvchilarda ijrochilik malakalarini qay darajada shakllanganligi quyidagi mezonlar asosida aniqlanadi. Bu mezonlar o'quvchilarning ijrochilik malakalarini shakllanganlik darajasini aniqlashda yordam beradi. Ushbu mezonlar quyidagicha:

- o'quvchilarni musiqa asarini tinglash va ijro etish, ular haqida ko'proq bilishga bo'lgan qiziqishlari va ishtiyoqlarini kuchayganligi;

- darsda o'rganilgan kuy janri, tuzilishi, ijro uslublari, mualliflari, g'oyaviybadiiy mazmuni haqidagi tasavvur va tushunchalari kengayganligi;

- musiqa asar xarakteri, ifoda vositalari, musiqiy-badiiy obrazlar mohiyatini anglash, his qilish, asar haqidagi o'z ta'surotlarini so'zlab berish iqtidorlarini oshganligi;

- asar badiiy mazmunini anglash, tushunish, asardagi obrazlilikni o'zining shaxsiy ijrosida gavdalantirish mahoratini o'sganligi;

- asarlarda eng nozik, hayajonli o'rinlar, qochirimlar, nolalar, o'ziga xosligi, mavjud murakkabliklarni his etishi, dinamik belgilarni aniq ifoda eta olishlari;

- o'zining va sinf jamoasi ijrosini baholay olishi va unga naqadar to'g'ri va ijodiy yondoshish malakasini rivojlanganligi.

Mazkur ko'nikma va malakalarni to'g'ri shakllantirish musiqa darslarini izchillik, tizimlilik, davomiylik, ilmiylik tamoyillariga asoslanganligi, o'qituvchining pedagogik mahorati va ilg'or tajribalardan unumli foydalanishga ko'p jihatdan bog'liq bo'ladi.

Har bir o'qituvchi, pedagog o'quvchilarda estetik jihatdan qadri bo'lgan asarlarni idrok qilish, baholash va yaratish qobiliyatini rivojlantirishga, e'tirof etib o'tilgan mezonlarga tayangan holda ularni musiqiyestetik tafakkurini shakllantirib borishga intilib ish tutish lozim [3].

Xulosa. Musiqa ta'limini amalga oshirishda, o'quvchilarda musiqa ilmiga qiziqish uyg'otish muhim hisoblanadi. Musiqiy asarlarni ijro etish alohida ahamiyat kasb etadi. Sababi bunday asarlarni, tinglagan, kuylarni cholg'u asbobida o'z ijrolarida aks ettirgan o'quvchida musiqa san'atiga mehr, uni o'rganishga astoydil ishtiyoq paydo bo'ladi. Shuning uchun ham o'quvchilarda ijrochilik malakalarini shakllantirish ko'p ma'noda muhimdir. Bunda cholg'u ijrochiligi eng kerakli vosita sanaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. T., Ma'naviyat, 2008, 176-b.

Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс. Л.: Госуд. муз. изд., 1971г. с

372

Soipova D. Musiqa o'qitish nazariyasi va metodikasi. T., 2009. 225-b.

Маҳкамova, Ш. Р. (2020). МУСИҚА ИЛМИ ВА ИСЛОМ ДИНИ: ТАЛҚИН МУАММОСИ. Academic Research in Educational Sciences, 1 (3), 1331-1334.

Қораев, С. Б. (2020). Професионал таълимда ўқув амалиётларини ташкил этишнинг ўзига хос хусусиятлари.